

Anto Raukas: "Vaid kodus ja koolis saadava maailmahariduse kaudu arenevad inimese positiivsed väärtushoiakud ning motivatsioon kujundada paremat tulevikku."

Õppigem minevikust, et elada paremas tulevikus

A n t o R a u k a s

Eesti elas pea pool aastat presidendivalimise skisofreenilises kampaanias. Ei suudetud kuidagi taibata, kui palju sellised lapsikud poriloopimised kahjustavad riigi mainet nii kodu- kui ka välismaal. Meie 20. sajandi suurkuju Edgar Kant kirjutas 1942. aastal, eestlastele äärmiselt raskel ajal: "Rahvus, kes suudab end ise korraldada ja oma tuleviku eest võidelda ning töötada, ei jää Euroopa uuestikorralduse koetisest välja, vaid aitab oma jõudude kohaselt oma tegevusega ise seda luua" ("Euroopa tulevikust"). Loomulikult ei osanud Kant aimata neid võimalusi, mis meile praegu on avanenud. Neid võimalusi tuleb osata aga kasutada.

Eesti on vaid imetilluke osa maailmast ja meie ülesandeks on jälgida mujal toimuvat, et suudaksime oma elu paremini seada. Mujal toimuvat võime hinnata televisioonis ja raadios esitatava ning ajakirjanduse kaudu, kuid sealt saame enamasti jooksvat ja sageli vaid pealiskaudset informatsiooni. Harva ilmub meie lugemislauale tõsiteaduslikku

analüüsi. Üks selline väljaanne on vastiilmunud Audentese Ülikooli toimetised (2006/8) pealkirja all "Poliitika, riigiteadus ja rahvusvahelised suhted". Artiklite spekter selles on väga lai: "Eesti välispoliitika filosoofiast" (Toomas Varrak), "Usalduslikud suhted Moskvaga?" (Heino Arumäe), "Venemaa impeeriumi ja rahvusriigi vahel" (Paul Goble), "Kriminaalpoliitika müüdid ja tegelikkus" (Eduard Raska) jpt. Valdav osa artiklitest on väärtuslik abimaterjal õpetajatele ja kindlasti leiavad sealt huvitavat ka paljud vanemate klasside õpilased. Saame kasvatada täisväärtuslikke kodanikke vaid juhul, kui nad omandavad maailmahariduse, mis eeldab vastutust planeedi tuleviku eest üksikindiviidi, perekonna, riigi ja rahvusvahelisel tasandil. Vastutuse objekte on palju: kliimamuutused, sõjad, terrorism, osoonikihi hõrenemine, metsade hävimine, kõrbestumine, võimalikud tuumakatastroofid jpm. Vaid kodus ja koolis saadava maailmahariduse kaudu arenevad inimese positiivsed väärtushoiakud ning

motivatsioon kujundada paremat tulevikku.

Maailma mõistmine on muutunud vaasemast keerulisemaks. Raskesti hoomatavad on keskkonnaprobleemid ja rahvastevahelised suhted. Eurooplasele on näiteks arusaamatu, kuidas võisid imperaator Manuel II Palaiologose mõtted islami ja kristluse vahekorra kohta, mida paavst Benedictus XVI hiljuti tsiteeris, tekitada rahvusvahelise verevalamisele viinud skandaali. Kuid selleks ongi vaja paremini tunda teiste rahvaste hingeelu, uskumusi ja kultuuriväärtusi. Vaid see tagab konfliktide rahuliku lahendamise ning inimõiguste täieliku austamise.

Eestit hakkavad peagi tabama üleilmastumise negatiivsed nähtused, mille üks osa on vaeste "värviliste" praktiliselt reguleerimatu immigratsioon. See on osa Euroopa füüsilisest jõuetusest, mis seisneb elanikkonna kiires vananemises ja vajaduses võõrtööliste järele. Euroopa pole kunagi olnud nii rikas kui praegu, kuid sellega on kaasnenud äär-

muslik moraalne allakäik ja hingeline tühjus, mida vaesemates piirkondades ei ole. Euroopa on kristlik vaid sõnades. Eurooplane ehitab ühiskonda, tuginedes teadmistele, oskustele, otstarbekusele ja naudingutele, ning jumalal ei ole sellega vähematki pistmist. Kuid paljudes maades on jumalal veel väärikas koht. Seetõttu peame hakkama mõistma teiste rahvaste kultuure ja tavasid ning taluma ka oma riigis senisest palju laiemat mitmekultuurilisust. Me ei ole selleks praegu veel valmis, koolides puuduvad õppematerjalid ja isegi usundiõpetuse vajalikkuse ümber käib poleemika.

Lühikeses raamatututvustuses ei ole võimalik peatuda kõigil artiklitel, kuid soovitan kooliõpetajatel lugeda Jaak Lensmendi artiklit "Liberaalne Euroopa ja tema moslemid", kust võib leida mõtte, et islam suudab kristlusest paremini anda vettpidava vaimse vundamendi rahvaste elule. Vananev Euroopa on selle võime kaotanud ja määratud hukule, vaatamata oma poliitilisele ja tehnilisele üleolekule. Sellele lisandub eurooplaste kapitulantlik käitumine: kui suur hulk Euroopa moslemeid näeb ülesandena meie tsivilisatsiooni hävitamist, siis Euroopa jätkab kapitulantlikult oma väärtuste ümberhindamist ja juttu sallivusest, mis põhiliselt tähendab oma olemuse eitamist ning katseid osta immigrantidelt õigus teha edasi nägu, nagu moslemeid Euroopas polekski.

Kuid islami renessanss pole seotud mitte üksnes islamimaade kasvava rikkusega, vaid kindla teadmise ja islami elujõust. Küllalt kaua Euroopas elanud moslemid teavad, et euroopalike väärtuste ülevõtmiseks pole neil motive. Igapäevaelu kinnitab eurooplaste silmakirjalikkust, kaksikmoraali ja võimetust viia ellu oma keskseid väärtusi, nagu vabadus, võrdsus ja vendlus. Eurooplane on ori kahe pooluse vahel. Ühelt poolt soov kiirelt rikastuda kas või teiste petmise arvel ja teisalt sellega kaasnev silmakirjalik ligimesearmastus ja vaeste abistamine.

Paljud moslemid leiavad, et lääne ühiskond on oma jõu- ja rahakultuses ning perekonnaväärtuste eitamises primitiivne. Õige moslem on mures, mis saab tema lastest moraalselt allakäivas Euroopas. Ühesõnaga, nemad loevad

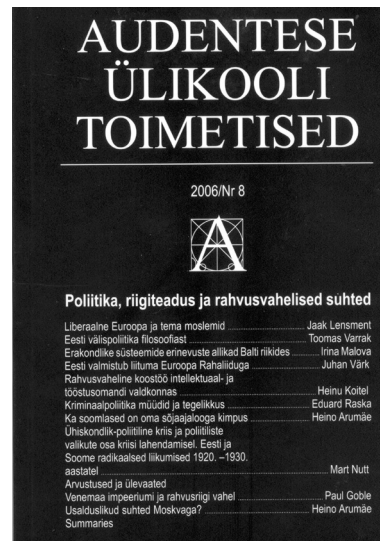
eurooplasi barbariteks ja vastandavad sellele moslemite väärtusskaalad.

Nagu artikli autor tõdeb, on heaolu, demokraatia ja inimõiguste austamine muhameedlastele hoopis vähem tähtis kui väärikus. Moslemite nüüdne halvustamine on neile äärmiselt solvav. Vangide mõnitamine Abu Ghraibi vanglas ja Guantamo Bayl on rusikahoop kogu moslemite maailmale. Pealiskaudsetel eurooplasel on seda raske mõista. Muhameedlased aga solvamisi ei unusta. Ka hiljutine Hispaania rongipommitaja pühendas oma teo moslemite Andaluusiast väljaajamise 500. aastapäevale.

Eurooplased ja moslemid lähtuvad erinevatest mõistetest ja hindavad asju kardinaalselt erinevalt ning seda on vaja teada. Kui mõõdukalt moslemit saab treenida kristlast taluma, siis harjutada teda liberaalsetel väärtustel põhineva võltsmoraaliga on tunduvalt raskem. Kõike seda on võimalik Jaak Lensmendi artiklist lugeda.

Väga huvitav ja õpetlik on Toomas Varraku artikkel "Eesti välispoliitika filosoofiast". Ta näitab, et ainuke poliitiline reaalsus, millega väikeriik peab arvestama, on see, et ta seisab oma probleemidega üksi ning peab kõigega toime tulema eeskätt omal jõul. Kui keegi on valmis väikeriigi huvisid kaitsma, siis ainult seetõttu, et ka tema enda huvid on puudutatud. Ning ta aitab ainult nii kaugel, kuhu ulatuvad tema huvid. Ebareaalne on lootus, nagu võiksid Eesti suhted Venemaaga rajaneda rahvusvahelisel õigusel.

Peatusin vaid kogumiku kahel artiklil, sest just neist lähtuvad realiteedid võivad ohustada meie jätkusuutlikkust. Kuid kõik teisedki kogumiku artiklid sunnivad meid aktiivsematele ja senisest targematele tegudele, mis on hoopis tähtsamad kui president Rütli lastepidude analüüs Eesti ostetavas ja müüdavas meedias.

"Mitte ainult eestlased, vaid ka soomlased on oma lähiajaloo mõneti kimpus. Mõlema riigi ja rahva ajaloo leidub selliseid sündmusi, mille hindamisel pörkuvad erinevad arusaamad ja tõekspidamised. Mõnel juhul pole tegemist üksnes ajaloolaste ja ajaloo huviliste omavahelise akadeemilise vaidlusega, vaid diskussioon saavutab poliitilise iseloomu ning levib isegi üle riigipiiri. Nii Eestis kui Soomes on vaieldud selle üle, mille nimel siin- ja sealpool lahte Teise maailmasõja päevil sõiditi. /---/ Kui Talvesõja puhul on asi selge – tegemist oli vaieldamatult kaitsesõjaga, soomlaste kangelasliku võitlusega ülekaaluka agressori vastu, üldrahvaliku heitlusega Soome sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse eest – siis Jätkusõjaga on asi keerulisem. Ühelt poolt on väidetud, et Soome sõdis Hitleri liitlasena ja Saksamaa mitmekülgsele abile toetudes Nõukogude Liidu vastu selleks, et aidata kaasa kommunistliku režiimi kukutamisele Venemaal ning laiendada Soome valdusi karjalastega asustatud piirkonna arvel. Seevastu Soomes on üsna üldist tunnustust leidnud seisukoht, et ka Jätkusõda oli kaitsesõda, et Soome ei olnud Saksamaa liitlane ning soomlastel olid hoopis teised eesmärgid kui Hitleril. /---/

Ja kui 2005. a kevadel tähistati rahvusvahelises avalikkuses Teises maailmasõjas saavutatud võidu aastapäeva, tuli eestlastel tõdeda, et neil pole millegi üle rõõmustada, ning soomlastel taas kinnitada, et Soome ei jaganud Saksamaa sõjalisi eesmärgi ja pidas Nõukogude Liidu vastu erillisena."

Heino Arumäe artiklist "Ka soomlased on oma sõjaajalooga kimpus".